

L i s t e k .

Šola in svet.

Iz zapiskov starega učitelja. — Spisal E. Gangl.¹⁾

Rodove, kateri nimajo prave vére ne nauka,
bodeš težko ločil od živali. Stomšek.

Ljudske učilnice so obrodile krásno sadje.
Naprej.

Na počitkih sem bil. Obhodil sem vsa sela, ki stojé daleč na okrog razsipana po Belokranjski zemlji ob vznožji Gorjancev in ob bregovih Kolpe. Prišel sem v vas, katero nosi na skalnem svojem hrbtu strmi breg, ki mu pere čisti val zelene Kolpe razdrapano vznožje, v vas, katera zrè z onih bregovitih tal v temno globino svoje reke, kakor bi hotela v nji brati vso ono véliko zgodovino viharnih, prešlih dnij . . . Mojega tovariša ni bilo doma: lepi dan ga je izvabil med svet. Jaz pa sem naprosil njega staro gospodinj, da mi otvóri vse prostore šolskega poslopja. Pregledal in preiskal sem vsak kot tega svetišča, kjer se čuje toliko lepih besed, kjer se vzdajajo toliko dobrih src, kjer se razbije toliko zlatih naukov ob starih, brezéutnih stenah. Zlezal sem na podstrešje. Zadohlost in vlažnost mi je vdarila ob vonj, in na obraz mi je pal rdeči solnčni žarek, ki se je prikral skozi ozko okno ter se razlil po debelem prahu in po kupu popirja, kateri je bil zmetan v kotu. — Kdo te je zavrgel v kot, ti zarumeneli popir, nositelj naših mislij in čustev, želja in nádej naših? Morda je prav, da trohne s teboj vse lepe besede, katere ti je zaupalo čutno človeško srcé — saj težko, da bi jih umel ta svet, sam popir, ki se uname ob najmanjši iskri strastnega, nečloveškega početja, ki ostane neovrgljiv, ako se utrne nanj ogenj jasnega žara takisto jasnih, človeku dostojnih vzorov! — Sunil sem v to kopo slame in cunj, ne vem zakaj — ali prav je, da sem. Pri tleh sem zagledal z vrvice povit kupec listov, vzal ga v roko in bral sem, dolgo bral. To so bile jasne besede katere je stari, tresóči roki učitelja-mučenika narekovalo njega srcé. In stopil mi je pred oko osiveli, od peze let in mučenja upognjeni starec resnega, nagubanega lica. Po tem bledem obrazu je trepetala solnčna luč in sillla v črke in besede na popirji, kakor bi se hotela napiti onega izraza muke in one resnične sréne izpovedi. Bilo je hipoma na mrtvem pustem podstrešji, kakor bi vstala iz grobov davno prošla leta, in zdelo se mi je, da je tamkaj več življenja, kakor zunaj, kjer je zrl na živi svet véliki, solnčni dan!

Oprosti, starec, da te motim v tvojem pokoji! — Iz tvojih zapiskov sem posnel, kar hočem brati tvojim tovarišem. Verjemj, ti te bodo umeli. Umeti neumljivo more le oni, kateri v tem živi, kar je drugim neumljivo.

* * *

Bil je prav tak popoldan. V senci visoke lipe pred šolo je sedel mož-starec, ob njem pa je slonelo deklé — njega hči. Kaj mu je bilo to dete, povej sam: „Solnce mojih dnij, ki mi daješ moč, kadar obnemore moja sila; pomlad moji zimi, ki mi siliš na obraz kadar mrem ob svoji bóli; zvezda mojemu delu, ki mi liješ tolažbo v dušo, kadar jo vznemirja vihar, kateri brije ob cvetji, vzraslem na vrtu mojega delovanja“. — Ta stvarca torej sloni ob možu in zrè vánj s svojim velikim očesom, da se mu taja srcé, da se mu nehoté sklenejo roke in pritisnejo na prsi njo, ki mu je vse, kar mu je ostalo izza dóbe mladih dnij.

„Kakó me imaš rad, oče“, vsklikne deklé ter pritiska svoja rožna usta na obledelo njega lice.

„Rad te imam, takó neizrečeno rad“, reče starec, in iz mótnega očesa mu privrè cel potok solzá ter se izlije v cvet dekléčinega lica. Plaka kakor otrok — saj se star človek prej pootroči, kakor otrok postara. „Vidiš“, nadaljuje, „ti si mi jedina božja stvar, katero ljubim iz vse duše svoje!“

(Dalje prih.)

¹⁾ Bral pri večeru „Slov. uč. društva“ dné 7. sušca t. l.